

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-664-5-17>

**DEVELOPMENT OF STUDENTS' CRITICAL THINKING
THROUGH ANALYTICAL PROCESSING
OF ENGLISH-LANGUAGE TEXTS**

**РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ
ШЛЯХОМ АНАЛІТИЧНОГО ОПРАЦЮВАННЯ
АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ**

Bilohorka L. V.

*Lecturer at the Department of Foreign
Languages, Information
and Communication Technologies,
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine*

Білогорка Л. В.

*викладач кафедри іноземних мов
та інформаційно-комунікаційних
технологій,
Західноукраїнський національний
університет
м. Тернопіль, Україна*

Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується активним упровадженням технологій критичного мислення як однієї з провідних педагогічних стратегій, що забезпечує переорієнтацію освітнього процесу з репродуктивного засвоєння знань на формування самостійного, усвідомленого та рефлексивного мислення студентів. У цьому зв'язку зазначена технологія передбачає створення дидактичних умов, за яких здобувачі освіти здійснюють аналіз, інтерпретацію, зіставлення та оцінювання інформації, що, відповідно, сприяє розвитку інтелектуальної автономії [1, с. 92].

Продовжуючи зазначене, зауважимо, що критичне читання перебуває в тісному взаємозв'язку з критичним мисленням і за своїми сутнісними характеристиками репрезентує мисленнєву діяльність, що реалізується безпосередньо під час читання. З огляду на це, воно передбачає активну позицію суб'єкта навчання, здатність формулювати запитання до тексту, оцінювати достовірність наведених фактів, розмежовувати фактичну інформацію та авторську інтерпретацію [1, с. 92].

Водночас критичне мислення корелює зі здатністю до абстрагування та свідомого оперування лексико-граматичними, морфологічними й синтаксичними категоріями. Так, у процесі продукування англomовного мовлення студент здійснює обґрунтований вибір часових форм дієслова відповідно до контексту, коректно застосовує інфінітивні, дієприкметникові та герундіальні конструкції, дотримується нормативного порядку слів у реченні. При цьому така діяльність ґрунтується на аналітичному осмисленні та функціональному

використанні правил. Окрім зазначеного, важливим є своєчасне оцінювання комунікативної ситуації, аналіз адекватності власної вербальної поведінки та внесення корективів з урахуванням правил словотворення і словозміни, а також принципів поєднання лексичних одиниць у рамках синтаксичних конструкцій задля формування змістовно цілісних і логічно завершених висловлень [2, с. 116].

Узагальнюючи викладене, аналітичне опрацювання англомовних текстів постає дієвим інструментом формування окреслених умінь, оскільки орієнтує студентів на виявлення структурних моделей, граматичних закономірностей і функціонально-семантичних зв'язків. Відтак, забезпечується усвідомлення мовних явищ у їх системній взаємодії, що зумовлює трансформацію до рефлексивного рівня володіння мовою. Як наслідок, формується здатність аргументовано добирати мовні засоби відповідно до комунікативного наміру та професійного контексту.

Зрештою, розвиток критичного мислення шляхом текстового аналізу зумовлює інтеграцію мовної та когнітивної складових навчання. При цьому студенти встановлюють логіку викладу, виокремлюють важливі аргументи, оцінюють переконливість доказової бази. У підсумковому вимірі наведене сприяє формуванню навичок доказового мислення, необхідних для здійснення професійної комунікації англійською мовою в академічному та фаховому середовищі.

Разом з тим, інтеграція критичного мислення з вивченням англійської мови для спеціальних цілей формує готовність студентів до ефективного функціонування в професійному середовищі [3]. З огляду на це, окреслений інструмент сприяє розвитку здатності до самостійного аналізу іншомовних джерел, аргументованого представлення власної позиції та прийняття зважених рішень у ситуаціях фахової комунікації, що визначає його методичну доцільність у системі сучасної вищої освіти.

З метою практичного осмислення зазначених положень доцільно звернутися до матеріалів сучасної англомовної публіцистики. Так, у статті “The Guardian view on toddlers and screens: more reasons to be fearful of big tech” [4] порушено проблему раннього впливу цифрових технологій на розвиток дітей у контексті державного регулювання. Передусім наголошується, що “The first UK government guidance on young children’s use of tablets, smartphones and other screens ... cannot come soon enough”, підкреслюючи запізнілість нормативної реакції на зростання цифрового споживання серед наймолодших. На підтвердження своєї позиції наведено результати дослідження Department for Education (Children of the 2020s), які засвідчують, що 98% дворічних дітей щоденно використовують екрани

понад дві години. Разом із тим у тексті акцентовано увагу на методологічну обережність: “Correlation must not be mistaken for causation”, що вказує на необхідність критичної інтерпретації статистичних даних.

Продовжуючи виклад практичного матеріалу, зауважимо розширення проблематики через залучення результатів опитування Kindred Squared і позиції освітянської спільноти. Зокрема, 37% чотирирічних дітей у 2025 році демонстрували відсутність базових навичок самообслуговування (порівняно з 33% два роки раніше), що інтерпретується як тривожна тенденція. Попри це, автори уникають спрощених пояснень, визнаючи вплив соціально-економічних чинників, серед яких вартість життя та скорочення місцевих сервісів раннього розвитку. Отже, текст репрезентує складний механізм до аналізу проблеми, створюючи основу для формування в студентів уміння зіставляти різні причинні змінні та уникати одновимірних висновків.

У напрямку педагогічного застосування аналітичне опрацювання цього матеріалу дає змогу сформувати навички розмежування фактів, оцінних суджень і політичних позицій. Так, наприклад, порівняння рекомендацій WHO щодо повної відмови від екранів для дітей до двох років із позиціями британських політиків стосовно вікових обмежень у соціальних мережах актуалізує питання адекватності регуляторних механізмів. Унаслідок такого зіставлення розвивається здатність до структурного членування аргументації та виявлення раціональних розривів між окремими аспектами проблеми (дошкільний вік, підлітки, AI-контент).

Натомість для забезпечення рівноваги інтерпретацій доцільно розглянути інший дискурсивний вектор. У статті “Reading and writing can lower dementia risk by almost 40%, study finds” [5] репрезентовано аксіологічно відмінний інструмент, зосереджений на позитивному впливі інтелектуально стимулювальної діяльності. Зокрема, дослідники стверджують, що когнітивне здоров’я у пізньому віці “strongly influenced” by lifelong exposure to intellectually stimulating environments, а участь у читанні, письмі та вивченні мов асоціюється зі зниженням ризику хвороби Альцгеймера на 38% і МСІ на 36%. Водночас підкреслено асоціативний характер виявлених зв’язків, що відповідає принципам академічної доброчесності.

Додаткової переконливості результатам надає емпірична база дослідження (1939 учасників, середній вік 80 років, восьмирічне спостереження), яка створює підстави для статистично обґрунтованих висновків. Показово, що розвиток хвороби Альцгеймера у групі з найвищим рівнем когнітивного збагачення відтерміновано більш ніж на п’ять років (94 роки проти 88). Разом із тим автор визнає обмеження,

зокрема ретроспективність самооцінювання досвіду, демонструючи зразок коректної наукової аргументації.

Узагальнюючи викладене, зауважимо, що аналітичне опрацювання англомовних публіцистичних і науково-популярних текстів із кількісними показниками, цитатами експертів та застереженнями щодо інтерпретації даних забезпечує розвиток умінь критичної оцінки джерел, виявлення методологічних обмежень і логічної структури аргументації. Своєю чергою, наведене сприяє формуванню здатності до доказового мислення, рефлексивного аналізу та свідомого використання інформації у професійному й академічному середовищі.

Література:

1. Нестеренко Н., Драгінда О. Читання художніх творів як засіб формування умінь критичного мислення студентів-філологів ЗВО. *ARS LINGUODIDACTICAE*. 2022. № 9. С. 81–101. DOI: <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2022.1.06>

2. Пальчикова О. О. Критичне мислення як чинник навчання граматики англійської мови. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2025. № 3. С. 113–119. DOI: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2025-PP-3-113-119>

3. Голуб Т. П., Назаренко О. І., Жигжитова Л. М., Коваленко О. О. Основні компоненти розвитку критичного мислення у навчанні англійської мови для професійного спілкування через читання. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. Випуск 17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15332553>

4. The Guardian view on toddlers and screens: more reasons to be fearful of big tech. Editorial. Thu 22 Jan 2026 18.44 GMT. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2026/jan/22/the-guardian-view-on-toddlers-and-screens-more-reasons-to-be-fearful-of-big-tech>

5. Gregory Andrew. Reading and writing can lower dementia risk by almost 40%, study finds. Wed 11 Feb 2026 21.00 GMT. URL: <https://www.theguardian.com/society/2026/feb/11/reading-writing-lower-dementia-risk-study-finds>